

UNIVERSITATEA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

**Facultatea Relații Internaționale,
Științe Politice și Administrative**

STUDII DE SECURITATE NAȚIONALĂ

LUCRU INDIVIDUAL:

**Politica și strategia de stat în domeniul informațional în contextul
Integrării Europene a Republicii Moldova**

Popescu Valentin
masterand grupa SSN 01
anul II, semestru III

CHIȘINĂU 2023

C U P R I N S

1. Introducere	3-4
2. Aspectele politice și strategice în domeniul securității informaționale	5-6
3. Măsurile întreprinse de Republica Moldova în vederea implementării legislației în domeniul informațional	6-9
4. Măsuri pentru îmbunătățirea politicii informaționale. Recomandări.	10-11
5. Concluzii	11-12
6. Bibliografie	13

1. Introducere.

Securitatea informațională a Republicii Moldova este unul dintre componentele principale a securității naționale, care implică protejarea informațiilor sensibile și a infrastructurii informaționale a țării împotriva amenințărilor și vulnerabilităților din mediul cibernetic și din sfera informațiilor. Aceasta are o importanță deosebită în contextul integrării europene a Republicii Moldova și a creșterii dependenței de tehnologiile informaționale.

Astfel, în scopul implementării standardelor internaționale în domeniul securității informaționale, parlamentul Republicii Moldova a elaborat Strategia securității informaționale pentru anii 2019–2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia aprobată prin Hotărârea nr. 257 din 22.11.2018.¹

În acest sens, Republica Moldova poate fi considerată ca țară în proces de dezvoltare, care răspândește rapid tehnologiile informaționale și are un rol avansat în domeniul informațional, ce include totalitatea informației, infrastructurii tehnologiei informaționale și comunicațiilor, instituțiilor care prelucrează informația și a sistemului ce reglementează relațiile sociale apărute în acest context.

De asemenea, în ritmul sporit în domeniul dezvoltării tehnologiilor avansate, spațiul informațional este o parte indivizibilă a vieții societății moderne, acesta influențează activ asupra instituțiilor de stat, sociale, militare, economice și a altor componente ale securității naționale. Totodată, asigurarea securității naționale este interdependentă de nivelul asigurării securității informaționale a individului, societății și statului în ansamblu.

În așa mod, în ultimii ani a crescut semnificativ necesitatea unei abordări complexe și eficiente a procesului de asigurare a securității spațiului informațional al republicii Moldova, inclusiv a obiectivelor naționale de transport, comunicații, sistemului energetic, sistemelor informaționale și rețelelor de comunicații electronice, a pieței financiar-bancare, domeniului fiscal, vamal, investițional, ramurilor principale ale economiei și relațiilor lor externe, altor obiective vitale și de importanță strategică pentru securitatea națională, a procesului de asigurare și protecție a informației atribuite la secret de stat, de prevenire și combatere a criminalității informatice, extremismului și terorismului în spațiul informațional.

Așa dar, importanța securității informaționale a fost reflectată în Concepția și Strategia securității naționale a Republicii Moldova care, au accentuat atât amenințările din domeniul tehnologiilor informaționale, cât și asigurarea securității informaționale.

¹ <https://www.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=b9a17a8f-da13-41b6-ae7d-ba1d7b96f0aa>

Prin urmare, adoptarea cadrului legislativ în domeniul securității informaționale, este determinat de elaborarea și consolidarea normativă a anumitor drepturi și obligații ale statului, instituțiilor administrației publice centrale și locale, persoanelor cu funcții de răspundere, organizațiilor care asigură securitatea informațională, cât și implementarea mecanismelor de reglementare a drepturilor și obligațiilor. Or, încheierea acestor instrumente, va permite sistematizarea relațiilor sociale privind asigurarea securității informaționale, înlăturarea incertitudinilor în acest domeniu.

În această ordine de idei, se constată că, adoptarea Concepției este determinată de necesitatea protecției intereselor persoanelor, societății, statului în spațiul informațional, de gravitatea și multitudinea amenințărilor la adresa securității informaționale în societatea modernă, de necesitatea menținerii unui echilibru între interesele persoanelor, societății și statului pentru asigurarea securității informaționale.

Deci, strategia servește drept bază pentru elaborarea legislației, inclusiv a politicii de stat în domeniul asigurării securității informaționale, pentru asigurarea nivelului înalt a activității autorităților și a altor organizații din sectorul public și privat, pentru elaborarea programelor speciale de asigurare a securității informaționale, precum și pentru crearea unui sistem unic de protecție a informației ce întrunește măsuri legale, organizatorice, tehnice, tehnologice și fizice de protecție.

În concluzie, politica și strategia în domeniul securității informaționale, urmăresc un scop vital pentru crearea sistemului de asigurare a securității informaționale în Republica Moldova, sporirea nivelului de securitate a statului în ansamblu și ajustarea continuă a cadrului legislativ privind securitatea informațională, bazată pe prevederile Constituției și actelor internaționale la care Republica Moldova este parte. În esență, securitatea informațională este determinată prin scopuri, principii și sarcini de activitate a organelor de stat în asigurarea securității naționale, în special în contextul Integrării Republicii Moldova în spațiul European.

2. Aspectele politice și strategice în domeniul securității informaționale.

Politica și strategia în domeniul informațional în contextul Integrării Europene a Republicii Moldova sunt esențiale pentru asigurarea unui mediu de informare corect, transparent și democratic, care să susțină valorile și standardele europene. Republica Moldova, ca țară aflată pe calea integrării europene, trebuie să își adapteze infrastructura informațională și legislația pentru a corespunde cerințelor europene și pentru a promova o societate deschisă și informată.

În acest sens, se poate identifica mai multe aspecte principale, ce țin de politica și strategia în domeniul securității informaționale în contextul Integrării Republicii Moldova în spațiul European, dintre care sunt:

a) Libertatea presei - presupune libertatea de exprimare și independența mass-media, prin protejarea jurnalismului de către stat cu încurajarea unui mediu în care aceștia vor avea posibilitate să activeze fără frică. La rândul său, reprezentanții mass-media urmează să aplice standardele etice în jurnalism și să susțină formarea profesională a jurnaliștilor;

b) Transparență și responsabilitate - presupune promovarea de către instituțiile statului a sectorului informațional, încât toți cetățenii să aibă acces la informații corecte și să poată urmări activitățile autorităților publice centrale și locale. Cu alte cuvinte, populația urmează a fi educată prin programe educaționale și formare, în așa mod încât să poată să deslușească informațiile veridice de cele false;

c) Susținerea mediului de afaceri media - presupune crearea de către stat a unui mediu favorabil pentru dezvoltarea mediului de afaceri media și să ofere sprijin pentru jurnaliștii independenți și organizațiile media;

d) Ajustarea eficientă a cadrului normativ - presupune adoptarea și implementarea legislație în domeniul media, prin care se va proteja libertatea presei și reglementarea responsabilității în domeniul informațional. Deci, reglementarea corectă și adecvată în segmentul media va permite protejarea libertății presei și prevenirea monopolurilor media, cât și promovarea regulilor de publicitate și a conținutului online;

e) Cooperare internațională - presupune colaborarea Republicii Moldova cu instituții internaționale, precum Consiliul Europei și OSCE, pentru promovarea standardelor europene, consolidarea poziției pe scena internațională, beneficierea expertizei și sprijinul acestor organizații în domeniul informațional;

f) Combaterea dezinformării - presupune dezvoltarea de către stat a strategiei de combatere a dezinformării și a știrilor false, astfel încât cetățenii să aibă acces la informații verificate și de încredere;

g) Digitalizarea și accesul la internet - presupune investirea Republicii Moldova în infrastructura digitală pentru a asigura accesul la internet și la noile tehnologii pentru toți cetățenii. Aceasta va contribui la creșterea nivelului de informare și la dezvoltarea societății, iar strategia ar trebui să acorde o atenție specială digitalizării și extinderii accesului la internet, pentru a asigura că toți cetățenii au oportunitatea să participe la societatea digitală și să aibă acces la informații;

h) Protecția datelor cu caracter personal - presupune implementarea legislației privind protecția datelor cu caracter personal în conformitate cu standardele europene, pentru a asigura drepturile și intimitatea cetățenilor.

Din cele expuse mai sus, important este de menționat că, politica și strategia de stat în domeniul informațional joacă un rol esențial în cadrul procesului de integrare europeană a Republicii Moldova. Acestea ar trebui să promoveze valorile europene, să asigure transparența și libertatea presei, și să încurajeze o societate informată și deschisă. Prin implementarea acestor măsuri, Republica Moldova poate consolida progresul său către integrarea europeană și promovarea democrației.

Totodată, strategia de stat în domeniul informațional ar trebui să fie un document cuprinzător, care să abordeze aceste aspecte și să definească obiective concrete, măsuri și termene pentru implementare. De asemenea, nu în ultimul rând, este important să se consulte părțile interesate, inclusiv societatea civilă și reprezentanții mediului media, în procesul de elaborare a strategiei pentru a asigura că aceasta corespunde nevoilor și aspirațiilor societății moldovenești.

3. Măsurile întreprinse de Republica Moldova în vederea implementării legislației în domeniul informațional

O importanță majoră în domeniul informațional îl poartă cadrul normativ, care reglementează regulile de "joc" din domeniul respectiv. Astfel, legile din domeniul informațional pot viza diverse aspecte, cum ar fi securitatea informațională, gestionarea informațiilor publice, promovarea imaginii țării la nivel intern și internațional, protecția datelor, combaterea dezinformării și altele.

Prin urmare, Republica Moldova permanent se află în aria ajustării cadrului normativ pentru a respecta rigorile europene.

În acest sens, Republica Moldova a adoptat și implementează un șir de legi privind securitatea informațională, și anume:

a) Legea nr. 243 din 26.10.1994 cu privire la Presă.²

² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=64671&lang=ro

Legea prevede libertatea presei, care constituie un drept fundamental și garantează tuturor persoanelor dreptul la libera exprimare a opiniilor și ideilor, la informare veridică asupra evenimentelor din viața internă și cea internațională prin intermediul publicațiilor periodice și al agențiilor de presă, care își desfășoară activitatea în condițiile pluralismului politic, precum și respectarea legislației cu privire la drepturile de autor. La fel, legea interzice cenzura asupra publicațiilor periodice, imixtiunea în activitatea de pregătire și de difuzare a informației. În același timp legea obligă autoritățile publice centrale și locală să livreze informațiile solicitate de agenții de presă cu excepția informațiilor restricționate total sau parțial expres prevăzute de lege.

b) Legea nr. 982 din 11.05.2000 privind accesul la informație.³

Legea în cauză reglementează drepturi, obligații, principii, informații oficiale, informații oficiale cu acces limitat, accesul la informații cu caracter personal și alte instrumente legate de raporturile dintre furnizorul de informații și persoana fizică sau juridică la realizarea dreptului de acces la informație.

c) Legea nr. 62 din 17.03.2022 cu privire la publicitate.⁴

Legea nominalizată are drept scop organizarea și dezvoltarea pieței naționale de publicitate în temeiul principiilor și bunelor practici internaționale din domeniu, inclusiv al principiilor concurenței loiale și protecției drepturilor consumatorilor de publicitate, care apar între furnizorii de publicitate, producătorii de publicitate, distribuitorii de publicitate, difuzorii de publicitate și consumatorii de publicitate. La caz, legea prevede și condiții la care nu se aplică aceasta.

d) Hotărârea guvernului nr. 467 din 06.07.2022 cu privire la crearea Consiliului coordonator pentru asigurarea securității informaționale.⁵

Prin hotărârea menționată, a fost creat consiliul coordonator pentru asigurarea securității informaționale, cu atribuții consultative și operaționale, fără personalitate juridică, instituit în vederea integrării sistemice a structurilor participante în spațiul informațional și a susținerii unui nivel înalt de securitate informațională și cibernetică.

e) Legea nr. 242 din 31.07.2023 privind Centrul pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării⁶.

3 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108552&lang=ro

4 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134924&lang=ro

5 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132064&lang=ro

6 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138661&lang=ro

Legea stabilește statutul, cadrul juridic, principiile, misiunea, atribuțiile, drepturile, obligațiile, modul de organizare și finanțare. Tot aici legea statuează că, Centrului pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării este autoritate administrativă autonomă față de alte persoane juridice de drept public sau privat, precum și față de persoanele fizice, funcționând la nivel național ca structură unică.

Or, actele legislative reflectate, reprezintă doar o parte din legislație, ce reglementează domeniul informațional, la care Republica Moldova s-a angajat să le adopte și să le implementeze conform cerințelor Uniunii Europene.

Totodată, mai multe instituții nonguvernamentale naționale și internaționale intervin cu asistență pentru ajustare, monitorizare și implementare a legislației Republicii Moldova pe segmentul informațional.

Concomitent, Republica Moldova înregistrează breșe în domeniul informațional, care urmează a fi îmbunătățit, cum ar fi securitatea cibernetică, care la rândul său este o latură esențială aspectului informațional.

Pe acest segment, putem nota exemplul a unui studiu realizat de Centrul de la Geneva pentru Controlul Democratic asupra Forțelor Armate, în care a dedicat un capitol, care la titrat: "Cadrul legislativ al Republicii Moldova în domeniul securității cibernetice".⁷

Astfel, în studiul său Centrul a menționat despre inițiativele legislative, care sunt în curs de desfășurare, precum proiectul Hotărârii Guvernului: "Program privind asigurarea securității cibernetice a Republicii Moldova", care are drept scop stabilirea și implementarea unui management coerent al securității spațiului cibernetic în Republica Moldova.

În același timp, Centrul a identificat lacune în cadrul legal existent care nu este perfect, iar realizarea prevederilor legale deseori este împiedicată de un șir de neajunsuri din cadrul acestor documente. De exemplu: Legea nr 20 din 03.02.2009 privind prevenirea și combaterea criminalității informatice⁸ reglementează în mod mult prea general responsabilitățile instituțiilor implicate în ancheta de investigație, aceasta creează incertitudine privind care instituție este responsabilă în final de efectuarea unei investigații.

Din alt punct de vedere, cooperarea între autoritățile competente este inefficientă din motiv că, legea privind combaterii criminalității informatice enumeră doar participanții și tipurile de cooperare, fără a enumera responsabilitățile specifice, criterii și mijloacele de schimb de informații, ceea ce face cooperarea interinstituțională de natură benevolă.

⁷ https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Nov_2015_compendium_complete_v2.pdf

⁸ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=12753&lang=ro

Un alt act normativ, cum ar fi Legea nr. 241 din 15.11.2007 privind comunicațiile electronice⁹ conține o cerință mult prea generală pentru a stoca toate informațiile disponibile, ce creează o problemă pentru furnizorii de servicii, care sunt obligați să păstreze volume mari de date. Un alt impediment este lipsa alocărilor din bugetul de stat pentru implementarea planului de acțiuni adoptat, ceea ce face ca realizarea acestuia în cele din urmă să nu fie posibilă.

Codul de procedură penală a Republicii Moldova nu include procedurile de investigare, cercetare, sechestrare, și analiza probelor digitale. Nu există o Strategie Națională de Securitate Informațională. Având în vedere lipsa unei strategii naționale în domeniul securității cibernetice, nu există principii de susținere, care coordonează și conduc activitatea instituțiilor responsabile în efortul de a atinge nivelul necesar al securității statale în spațiului cibernetic.

Ca rezultat, cadrul legal existent este un produs al cerințelor inițiate de diferite inițiative Europene la care Republica Moldova s-a alăturat. Cadrul legal curent poate fi caracterizat ca fiind concentrat în prim plan asupra doar a unei componente a securității cibernetice – cea de combatere și prevenire a criminalității informatice. Deși realizarea altor componente ale securității cibernetice sunt prevăzute în Planul de acțiune al ”Strategiei Naționale de dezvoltare a societății informaționale ”Moldova digitală 2020”¹⁰” implementarea efectivă a mai multor sarcini, în conformitate cu ultimul raport, nu este respectată în termenii de timp stabiliți.

În ceea ce privește legislația criminalității informatice, se poate constata că aceasta se bazează în mare parte pe Legea nr. 20 din 03.02.2009 privind prevenirea și combaterea criminalității informatice¹¹, care definește organismele competente, noțiunile, responsabilitățile furnizorilor de servicii și principiile de cooperare internațională. Legea este susținută de Codul de procedură penală a Republicii Moldova - permite autorităților competente să efectueze activități legate de investigarea infracțiunilor informatice, Codul penal al Republicii Moldova - definește noțiunile și tipurile de criminalitate informatică, precum și eventualele pedepse, Legea Comunicațiilor electronice nr. 241 din 15.11.2007 - obligă furnizorii de comunicații electronice să stocheze toate informațiile disponibile, primite sau prelucrate în timpul furnizării de servicii, care ar putea permite să se identifice sursa, destinația și circumstanțele de comunicare.

9 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=129118&lang=ro

10 <https://eufordigital.eu/ro/library/digital-moldova-2020-strategy/>

11 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=12753&lang=ro

4. Măsuri pentru îmbunătățirea politicii informaționale. Recomandări

Îmbunătățirea politicii informaționale implică adoptarea unor practici și strategii care să asigure gestionarea eficientă a informațiilor într-o organizație sau societate. Această abordare poate fi aplicată la nivel guvernamental, în mediul de afaceri sau în alte organizații care gestionează date și informații sensibile. Există mai multe măsuri specifice care pot fi aplicate pentru a îmbunătăți politica informațională la nivel de stat sau în cadrul unei instituții, cum ar fi:

a) Politici clare și transparente – presupune dezvoltarea și implementarea unor politici clare legate de colectarea, stocarea, procesarea și partajarea informațiilor. La fel urmează de asigurat transparența în privința modului în care organizația gestionează și utilizează informațiile;

b) Securitatea informațiilor – presupune implementarea măsurilor de securitate adecvate pentru a proteja datele sensibile. Utilizarea unor protocoale de securitate pentru a preveni accesul neautorizat la informații. Periodic trebuie actualizate și evaluate sisteme de securitate pentru a răspunde la amenințările actuale;

c) Educație și formare – presupune ca personalul să fie bine instruit în privința politicilor și procedurilor de securitate a informațiilor. Promovarea unei culturi organizaționale care să pună un accent deosebit pe securitatea informațiilor;

d) Gestionarea, analiza și evaluarea riscurilor – presupune identificarea și evaluarea periodică a riscurilor asociate cu informațiile prelucrate. Implementarea măsurilor adecvate pentru a gestiona și minimiza riscurile identificate. Realizarea unei analize de risc pentru a identifica amenințările potențiale asupra informațiilor organizaționale. Efectuarea unei evaluări a activelor pentru a determina valoarea și importanța diferitelor tipuri de informații;

e) Colaborare interdepartamentală – presupune promovarea colaborării între diferitele departamente sau agenții care gestionează informațiile. Dezvoltarea unor protocoale clare pentru partajarea informațiilor între entități relevante;

f) Adoptarea tehnologiei adecvate – presupune utilizarea unor soluții tehnologice moderne și actualizate pentru a gestiona informațiile. Implementarea unor instrumente de monitorizare și analiză pentru a detecta și preveni potențialele amenințări;

g) Reglementările normative – presupune asigurarea politicii informaționale privind respectarea reglementărilor și standardelor relevante la nivel local și internațional. Actualizarea politicilor în funcție de schimbările legislative și tehnologice.

h) Audit și revizii periodice – presupune realizarea auditului periodic pentru a evalua eficacitatea politicilor și procedurilor. Revizuirea și actualizarea politicilor în urma feedback-ului primit și a schimbărilor din mediul de securitate informațională.

i) Răspuns la incidente – presupune dezvoltarea unui plan de răspuns la incidente pentru a gestiona situațiile în care securitatea informațiilor este compromisă. Antrenarea personalului în implementarea planului de răspuns.

k) Responsabilitate și responsabilizare – presupune atribuirea responsabilității pentru gestionarea informațiilor la nivelul organizației. Stabilirea unui cadru de responsabilizare pentru personalul care gestionează informațiile.

Astfel, îmbunătățirea politicii informaționale necesită un efort continuu și o abordare proactivă pentru a răspunde la schimbările în mediul de securitate informațională și pentru a asigura protejarea datelor sensibile.

5. Concluzii

Rezumând asupra politicii și strategiei informaționale a Republicii Moldova în contextul integrării europene, putem concluziona că, Guvernul Republicii Moldova și-a pus un obiectiv în scopul adoptării unei politici din domeniul informațional orientat spre promovarea transparenței, accesului la informație și protejarea datelor cu caracter personal.

Prioritar este consolidarea infrastructurii digitale și promovarea utilizării tehnologiilor informaționale în cadrul instituțiilor publice. Strategia informațională a Republicii Moldova este aliniată cu obiectivele de integrare europeană. Accentul se pune pe dezvoltarea cadrului legal și instituțional pentru a asigura o guvernare eficientă în domeniul informațional. Implementarea standardelor europene în securitatea cibernetică și protecția datelor reprezintă o componentă esențială a politicii și strategiei a statului.

Republica Moldova are ca obiectiv integrarea în structurile europene, inclusiv în ceea ce privește politica și securitatea informațională. Cooperarea cu instituțiile europene pentru schimbul de bune practici și adoptarea standardelor europene în domeniul informaticii și securității cibernetică este esențială. Participarea activă la proiecte europene și colaborarea cu statele membre contribuie la consolidarea capacității naționale în gestionarea informațiilor și securitatea cibernetică. Adoptarea și implementarea legilor care să asigure protecția datelor și să ofere cetățenilor acces facil la informație. Dezvoltarea infrastructurii IT pentru a sprijini modernizarea serviciilor publice și a facilita integrarea în spațiul digital european. Consolidarea capacității de gestionare a situațiilor de securitate cibernetică prin instruirea personalului și implementarea de soluții tehnologice avansate. Colaborarea strânsă cu partenerii europeni pentru schimbul de experiență și asistență tehnică în domeniul informațional.

Prin aceste eforturi, Republica Moldova își propune să-și întărească cadrul instituțional, să promoveze eficiența guvernărilor digitale și să asigure securitatea informațională, contribuind astfel la procesul său de integrare europeană.

6. BIBLIOGRAFIE

1. Strategia securității informaționale pentru anii 2019–2024.
2. Planului de acțiuni aprobată prin Hotărârea nr. 257 din 22.11.2018.
3. Legea nr. 243 din 26.10.1994 cu privire la Presă.
4. Legea nr. 982 din 11.05.2000 privind accesul la informație.
5. Legea nr. 62 din 17.03.2022 cu privire la publicitate.
6. Hotărârea guvernului nr. 467 din 06.07.2022 cu privire la crearea Consiliului coordonator pentru asigurarea securității informaționale.
7. Legea nr. 242 din 31.07.2023 privind Centrul pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării.
8. Centrul de la Geneva pentru Controlul Democratic asupra Forțelor Armate, capitolul: ”Cadrul legislativ al Republicii Moldova în domeniul securității cibernetice”.
9. Legea nr 20 din 03.02.2009 privind prevenirea și combaterea criminalității informatice.
10. Legea nr. 241 din 15.11.2007 privind comunicațiile electronice.
11. Planul de acțiune al ”Strategiei Naționale de dezvoltare a societății informaționale ”Moldova digitală 2020””.
12. Legea nr. 20 din 03.02.2009 privind prevenirea și combaterea criminalității informatice.